

questa parella, puguin venir les formes alternants del nom basc del 'ferro', *burdin*, *burdun*, *burni*;¹⁸ i encara que (com ja reconec en *TopHesp.* II, 300) la idea topa amb greus objeccions, i Mitxelena epistolàrment no m'hi ha animat gaire, crec que a desgrat de tot això és idea sostenible i que mereix estudi més detingut, que he de renunciar a desenrotllar en aquesta obra: en tot cas, del punt de vista fonètic, no hi veig objeccions sòlides per a un bascleg. Si ens manquen dades sobre l'antiguitat de *ferrige*, *-ija*, en tenim en canvi de derivats.

En el *Tirant* (capítols que semblen encara de Jo. Martorell) *ferrigible* sembla significar 'susceptible de rovellar-se, oxidable', derivat clar de *ferrige* (inconcebible que una formació així tingui el sentit de 'trecadís', *AlcM*, car és clar que no pot derivar de *frangere*):¹⁹ «l'ungüent era compost de tals materials que neguna natura de metall que'n sia tocat torna *ferrigible*: sol que y stiga per spay de tres hores, que al desparar que la bombardà o ballesta fa, per força s'ha de rompre»; *enferritjar-se* 'oxidar-se, entrebancar-se el funcionament per mor del rovell', que Ed. Fontserè (c. 1925) va afegir al marge del seu *DOrt.* (escrivint *enferritjar* i *-ritjar-se*): *AlcM* el localitza a Bna. i Tarr. i en dona cita de Miquel Llor (c. 1928).

Aferrar [fi S. XIV, Eiximenis]: «la dona qui molts ne té en color qualque un la *aferra*» (*Dones*, cap. 29, per al text original en vers, veg. *EntreDL* I, 189); «*aferrrem-nos* ab est senyal: haver contricció!», StV-centF (*Quar.*, 254.99). Abundós des dels primers i mil·lors escr. Renaix.): «veren lluytar dos enemics vaixells / --- / ab cruxidera y gemegor *s'aferran* / com espatlluces torres que s'atterran / trinxant ab sa cayguda un bosc de pins / ---», *Atl.* (introd., 4a), «lo menut obría sos ulls indecisos d'anyellet, ab sos ditets de nina, provava sens' esma d'*aferrar-se* a la blanca mamella ---», Noller (*Pap.*, 160); «se li havia *aferrat* a les faldilles», Pons Mass. (*Trescant p. l. S.*, 23).

Al P. Val., Illes i dellà Albera és d'ús tant o més vivaç que en el Prine., i certament més usat que a Bna.; la varietat d'accs. s'accentua encara en comarques extremes com el Pallars i el Priorat («*aferra't fort y no cauràs*», etc., JBru, *Misc. Folk. Arabia*, 159), i de les Illes és especialment pròpia l'aplicació d'*aferrar-se* en el sentit de 'estar en contacte immediat, en particular en la construcció *aferrat a'* sense solució de continuïtat: «En Frate és ur.a roca *aferrada en terra*», m'explicaven la gent de mar de Maó (1964), «Son Mòio és *aferrat* as poble», Montuïri (1963), i a Eivissa encara ho innoven fent-ne un intransitiu «tal lloc *aferra* amb sa Serra d'en Jaume» (St. Rafel de Forca, 1963). Altreament també la gent marina de la costa de Llevant l'usen més que a Bna.: *aferran la vela* 'subjectarla estretament, amb rabisses, al car i antena, perquè no se l'endugui el vent', i absolutament *aferrar* intr. 'treure de l'aigua els galls en començar i acabar la llevada dels palangrons', St. Pol de Mar (1927-9).

Formació ben genuïna així mateix en llengua d'oc (ja medieval) i en italià; mentre que en castellà aparegué com a terme nàutic en el S. XIV, i sempre mostrant

senyals de ser un manlleu del català (veg. DCEC s. v. *bierro* i nota 14), d'altra banda propagat particularment a l'aragonès (veg. supra a prop. de *ferrada* la cita de la *Leyenda de José*, morisca, S. XVI), i com a terme de «germanía» es degué adoptar de gent valenciana de vida tèrbola.²⁰

Ous ferrats és forma reduïda de *ous aferrats*, fundada en un ús semblant al que observa J. Bru (supra) en el Priorat: «l'arròs s'ha *aferrat* a la cassola». Avui aquesta locució no és general (a València diuen *ous fregits* i molts ho consideren com a cosa específica del parlar barceloní), tot i que *ous ferrats* apareix ja en el *Llibre de Cuina* valencià del S. XIV (BSCC XVI, 161). El reusenc Puig i Ferrer ho usava en la forma, sens dubte primitiva, *aferrar*, *aferrat*: «Sovint els fills rebutjaren el menjar que els servia la criada, i era curiós de veure'ls a la cuina *aferrar-se* un parell d'ous, fregir-se un tall de carn a la paella ---» (*Cercle Màgic*, 485).

DERIV.: *Aferradors* 'gossos=cospins' men. (*afə̀ə̀dós*, Alaior, 1964). *Ferrassa* mall. 'rajada' (cast. *raya*, JMBover, *Not. Isla Mall.*, 1834, p. 23), segurament de un' *aferrassa*. *Ferra-roques* (*fə̀ə̀rə̀qə̀s*) (d'altres n'han dit *ferrapedres*), 'mena de peix, negre, de cosa d'un dit de llarg, que porta davant una ventosa rodona, amb la qual s'aferra a les roques', St. Pol de Mar, 1925.

Desferrar [S. XIII, *CostTort.*]: 'llevar les cadenes', 'desempallegar de ferros': «deu-lo tenir ferrat e pres --- e exit fora-l Grau deu-lo *desferrar*, però que --- no-n pusca --- fugir» (Ol., p. 455, complet supra), «ey fet venir metges, e finalment han-me dit que, si no-l faç *desferrar*, que els a la malautia no li porien dar consell», a. 1310 (MiretS, *TempIH*, 375), «tots temps me tens carregat de ferros --- prec-te almenys que-n vulles *desferrar*», *Curial* (III, 65); avui a les Illes reduït a negatiu d'*aferrar*: eiv. «*desferra*: despegar» (PzCabr.) i anàlogament a Mall. i Men.

D'on *desferra* postverbal aplicat espt. a les despulles de gent armada a qui hom lleva l'armadura, a les defenses d'un exèrcit, etc., d'on «despulles, botí» [mitjan S. XV]:²¹ «ab spases nues sou stats vencedors e haueu venjades les nefandíssimes injúries e dans que havien fets, e és venguda tota lur *desferra* en nostre poder», JoMartorell (Ag. I, 82), «cruel, urgent, / fèyem la guerra, / e la *desferra* / molt bé-s partia», JRoig (*Spill*, 1452), i «la *desferra* dels enemics: inimicorum spolia», JnEsteve (*Li. Eleg.* R-2-e); altres cops en plural: «a tu plàcia voler-nos fer part, axí com rahó divina e humana vol, dels tresors e *desferres* que tu has ocupats en lo camp dels nostres públics enemics», JoMartorell (Ag. II, 104); secundàriament amb sentit ampliat fins a 'impedimenta, bagatge': «venint los temps del torneig, / los cavallers envien los seus pallons e tota la lur *desferra* al camp», *Curial* (NLI II, 109).

Ja fortament reprès pels primers poetes renaixents, però oblidat el sentit etimològic: «la llosa --- / he alçat de la tomba trista / --- / ton baül, mare volguda, / he baixat a obrir... T'he vista!... / Davant l'esglaiosa imatge, / ha decaigut mon costatge, / al con-